
Nye spesialister

NYE SPESIALISTER

Retinoblastom etter IVF

Tall fra Nederland kan tyde på at insidensen av retinoblastom er økt etter in vitro-fertilisering (Lancet 2003; 361: 309 – 10). I løpet av litt mer enn et år ble det registrert fem tilfeller i denne gruppen, hvilket forfatterne mener er 4 – 7 ganger mer enn forventet.

I en lederartikkel (s. 273 – 4) fremheves at funnene er oppsiktsvekkende, men usikre. Videre forskning omkring barns helse etter kunstig befruktning er viktig, også for å forhindre unødig engstelse blant en stor gruppe foreldre.

MR-undersøkelse ved hjerteinfarkt

Magnetisk resonanstomografi (MR) letter diagnosen av akutt hjerteinfarkt (Circulation 2003; 107: 531 – 7). Det viser en prospektiv studie av 161 pasienter, som alle hadde hatt karakteristiske brystmerter i minst en halv time. Høyoppløselig MR-undersøkelse ble sammenliknet med EKG, enzymundersøkelse og standardisert klinisk diagnostikk. MR-undersøkelsen viste seg å ha høyere sensitivitet for akutt infarkt og ustabil angina enn de øvrige testene.

Forekomst og prognose av medfødt hydrocephalus

Medfødt hydrocephalus forekommer hos omkring 0,4 % (Ugeskr Læger 2003; 165: 544 – 9). Tallet fremgår av et register for misdannelser på Fyn i Danmark. Forfatterne har observert 29 tilfeller, hvorav åtte var døde ved fødselen. Nesten halvparten hadde en kromosomanomali eller andre medfødte misdannelser. Ved treårsalderen var fire barn døde, mens fem hadde utviklet seg normalt.

Artikkelen understreker betydningen av ultralydundersøkelse og eventuell fostervannsprøve ved funn av hydrocephalus hos ufødte.

Kondom for kvinner

Kondom for kvinner hindrer eksponering for spermier i 80 – 90 % av tilfellene (Am J Epidem 2003; 157: 289 – 97). Prevensjonsmidlet er testet ut av 175 kvinner i til sammen mer enn 2 000 samleier. Deltakerne ble underøkt for forekomst av prostataspesifikt antigen (PSA) i vagina etter samleie. Forekomsten og mengden av PSA var størst hos dem med lav erfaring, og der brukerne rapporterte tekniske problemer.

Kondomet festes ved hjelp av to ringer, og dekker både vagina og vulva. Hensikten er å gi kvinner en egen mulighet til å beskytte seg mot seksuelt overførbare sykdommer i tillegg til graviditet.

Relasjon fremfor kommunikasjon

I kliniske tidsskrifter publiseres ofte gode råd om hvordan leger best kan formidle dårlige nyheter til pasienter. Få studier har undersøkt den sykes perspektiv (Läkartidningen 2003; 100: 510 – 6).

I en svensk studie beskrev 138 pasienter hvordan de fikk beskjed om sin kreftsykdom. Helsearbeidere snakker gjerne om informasjon og kommunikasjon, mens den syke snakker om relasjon. Forfatteren fremhever derfor relasjonens betydning i lege-pasient-forholdet.

Pasienter som forlater sykehuset mot legens råd

Pasienter som forlater sykehuset mot legens råd, kan risikere helseproblemer og reinnleggelse. I en prospektiv kanadisk studie undersøkte man 97 pasienter som forlot en indremedisinsk avdeling mot avdelingens råd (CMAJ 2003; 168: 417 – 20). Hver pasient ble sammenliknet med en samsvarende pasient som ble skrevet ut på vanlig måte.

Pasienter som forlot avdelingen mot råd, hadde langt høyere sannsynlighet for reinnleggelse i løpet av 15 dager (21 % vs. 3 %, $p < 0,001$). I løpet av de neste 75 dagene var risiko for reinnleggelse på samme nivå som for kontrollpasientene. Forfatterne konkluderer med at det er vanskelig å identifisere hvilke pasienter som med størst sannsynlighet vil bli reinnlagt.

Kognitiv funksjon hos for tidlig fødte

For tidlig fødte med svært lav fødselsvekt har høy prevalens av kognitive forstyrrelser. Nyere eksperimentelle data viser imidlertid at hjernen kan restitueres eller kompensere for skaden. I en ny amerikansk studie ble 296 for tidlig fødte med fødselsvekt 600 – 1

250 g fulgt opp fire ganger frem til åtte års alder. Barna ble undersøkt med kognitive og verbale tester (JAMA 2003; 289: 705 – 11).

De fleste barna forbedret seg over tid. Økende alder, å bo med begge foreldrene samt at mor hadde høyere utdanning var forbundet med høyere skåre. Dessuten viste det seg at tidlig intervensjon førte til større fremgang hos barn der mødrene hadde lavere utdanning enn hos mødre med høyere utdanning.

Hvem forskriver bredspektret antibiotika?

Hvilke leger forskriver bredspektrede antibiotika? I en ny studie undersøkte man hvilke faktorer som var forbundet med forskrivning av bredspektrede antibiotika ved akutte luftveisinfeksjoner (JAMA 2003; 289: 719 – 25).

Hele 63 % av pasientene fikk forskrevet antibiotika. De bredspektrede typene ble valgt hos 54 % av dem som fikk antibiotika, inkludert 51 % av pasienter med vanlig forkjølelse.

Etter å ha justert for diagnose og kroniske komorbide tilstander, fant forskerne flere faktorer som var forbundet med forskrivning av bredspektrede antibiotika. Den viktigste faktoren var legens spesialitet. Oddsratio var 2,4 for indremedisinere sammenliknet med allmennpraktikere (95 % KI = 1,6 – 3,5). Også geografisk region hadde betydning med økt sannsynlighet for forskrivning av bredspektrede antibiotika i Sør- og Nordøst-USA. Manglende helseforsikring og etnisitet (svarte) var også selvstendige prediktorer, mens alder, kjønn og by/land ikke hadde betydning.

Tretrinns screening for demens

En tretrinns screeningprosedyre predikerer utvikling av demens tre år senere, viser en svensk studie i BMJ (2003; 326: 245 – 7).

Prosedyren ble testet ut i en befolkningsundersøkelse blant om lag 1 400 eldre. Testen består av ett enkeltspørsmål om hukommelsesvansker, vurdering av global kognitiv funksjon og nevropsykologiske undersøkelser.

Over 85 % av deltakerne som var svekket på alle tre nivåer, utviklet demens i løpet av de neste tre årene. Imidlertid var sensitiviteten lav. Bare 18 % av dem som utviklet demens, ble identifisert. Halvparten av dem som ble demente, rapporterte ingen problemer med hukommelsen og ble derfor ikke inkludert i de videre testene i studien.

Metotrexat kan undertrykke beinmargen

Lavdose metotrexat brukes i behandling av revmatoid artritt og psoriasis. Vanligvis er det effektivt og tolereres godt. Imidlertid er slik bruk forbundet med livstruende beinmargssuppresjon, særlig når midlet tas i kombinasjon med trimetoprim eller visse andre medikamenter.

I en artikkel i BMJ (2003; 326: 266 – 7) minner man om at regelmessig monitorering av blodverdier er nyttig for å identifisere pasienter i faresonen, men at dette ikke kan forhindre alle episoder med beinmargssuppresjon.

Publisert: 20. mars 2003. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 12. juli 2026.